

УДК 330.15:332.1

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-31](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-31)

Трусова Н. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0001-9773-4534

e-mail: trusova_natalya5@ukr.net

Сакун А. Ж., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID: 0000-0002-0910-4055

e-mail: agorg@ukr.net

Трансформація інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва з траєк-торією до «зеленої» економіки

Анотація. *Перебіг економіко-екологічної кризи останніх років, і, особливо, в фазі воєнного стану Ук-раїни, свідчить про невідкладність заходів щодо переходу інституційної бізнес-моделі агра-рного виробництва до «зеленої» економіки, оскільки вона є єдиним комплексним підгрун-тям розв'язання проблеми екологізації землекористування та енергозахищеності сільських територій. При вивченні особливостей введення землекористування в європейських країнах на засадах «зеленої» економіки, проведено синтез методів оцінки земель сільськогосподар-ського призначення в Україні із обґрунтуванням регулюючих еколого-економічних інстру-ментів інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва. Доведено, що парадигма інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва уособлює в собі господарську екосис-тему із структурно-логічними складовими трансформаційного процесу, який врегульовує напрям траєкторії екологізації та ефективності використання земель сільськогосподар-ського призначення при переході до зеленої економіки. Обґрунтовано концептуальні поло-ження інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва з траєкторією до «зеленої» еко-номіки та підкреслено цінність природного потенціалу, що генерує ресурсо- та енергозбе-реження сільських територій, попереджує про виникнення ризику руйнування господарсь-кої екосистеми. Перехід стандартної бізнес-моделі аграрного виробництва на інноваційні методи «зеленої» економіки в Україні означатиме прискорення розвитку та економічне зростання суб'єктів аграрного бізнесу, а також забезпечення гарантій державної підтримки для відновлення й екологізацію земель сільськогосподарського призначення в господарській екосистемі регіонів, соціальну відповідальність товаровиробників агропродукції та органів місцевого самоврядування на сільських територіях за впровадження зелених інвестицій, фо-рмування нового ставлення сільського населення до навколишнього природного середови-ща.*

Ключові слова: трансформація, інституційна бізнес-модель, аграрне виробництво, «зелена» економіка, землі сільськогосподарського призначення, сільські території.

Natalia Trusova, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia, Ukraine

Alina Sakun, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Accounting and Finance, Kherson State agrarian and economics, Kherson, Ukraine

Transformation of the Institutional Business Model of Agricultural Pro-duction with a Trajectory Towards a "Green" Economy

Abstract. Introduction. *The development of the economic and environmental crisis in recent years, and especially during the period of martial law in Ukraine, shows the urgency of measures to transition the institutional business model of agricultural production to a "green" economy, as the only comprehensive basis for solving the problem of greening land use and energy security in rural areas.*

Results. *While studying the peculiarities of the introduction of land use in European coun-tries on the basis of the "green" economy, a synthesis of the methods of evaluation of agricultural land in Ukraine with the justification of the regulatory ecological and economic tools of the insti-tutional business model of agricultural production was carried out. It is proved that the paradigm of the institutional business model of agricultural production embodies an economic ecosystem with structural and logical components of the transformation process, which regulates the direc-tion of the trajectory of greening and the efficiency of the use of agricultural land during the tran-sition to the green economy. The conceptual provisions of the institutional business model of ag-ricultural production with a trajectory towards the "green" economy are substantiated, the value of the natural potential that generates resource and energy savings in rural areas is emphasized, and the risk of destruction of the economic ecosystem is*

¹Стаття надійшла до редакції: 26.02.2024

Received: 26 February 2024

warned. Regulatory ecological and economic factors are determined, which determine the direction of limiting the activity of agricultural production subjects, provided that the greening of agricultural lands is carried out.

Conclusions. The transition from the standard business model of agricultural production to innovative methods of "green" economy in Ukraine will mean the acceleration of development and economic growth of agricultural business entities, as well as the provision of guarantees of state support for the restoration and greening of agricultural lands in the economic ecosystem of regions, social responsibility of agricultural producers and local self-government bodies in rural areas for the implementation of green investments, formation of a new attitude of the rural population to the natural environment.

Keywords: transformation, institutional business model, agricultural production, green economy, agricultural land, rural areas.

JEL Classification: Q01, Q15, Q34.

Постановка проблеми. Для України аграрне виробництво є ключовим базисом в сукупному вимірі ефектів забезпечення багатогранного впливу на організаційно-економічний розвиток держави загалом, що досягається набуттям цілого комплексу матеріальних благ. Проте, культивовані проблеми господарського поступу до унормування засад сталості, організаційно-економічного забезпечення аграрного виробництва в умовах переходу до «зеленого» зростання засвідчують, що аграрні галузі на національному рівні потребують трансформації вже існуючої платформи інституційного розвитку. Мотиваційний пріоритет такої актуалізації проблеми – зміна бізнес-моделі, яка б забезпечувала упровадження статусів інклюзивності, всезагальної екологізації аграрного виробництва із збереженням навколишнього середовища.

Зазначена проблема завела у глухий кут світове співтовариство, оскільки потенціал аграрного виробництва має забезпечувати потреби глобальна економічна, яка на теренах ресурсної кризи, вичерпала інституційні ефекти організаційно-економічного забезпечення розвитку аграрних галузей, а головне – вичерпала природні ресурси, намагаючись якнайшвидше сформулювати поступи до «зеленої економіки» – економічного розвитку за рахунок якомога ширшого впровадження енергоефективних технологій, методів «чистого виробництва», використання відновлюваних джерел енергії тощо.

Загалом процес введення пізнавального екскурсу «зеленої економіки» потребує розробки заходів із трансформації інституційної бізнес-моделі шляхом досягнення економічних ефектів, а також адаптації до реалій розвитку національної аграрного виробництва, оскільки системні зміни, які відбуваються в сучасному світі, перетворюють поступальний рух виробництва до розбудови нової моделі розвитку. При цьому виникає проблематика інституційного впливу «зеленої» економіки на землекористування, в контексті, формування складної організаційно-економічної екосистеми, яка впроваджує та регулює екологізацію земель сільськогосподарського призначення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз поглиблених досліджень вчених світу демонструє необхідність змін принципів господарювання на засадах екологічних вимог та норм, як пріоритету гармонізації інтересів суб'єктів аграрного

виробництва, орієнтованих на сталий розвиток «зеленої» економіки. Теоретичні аспекти формування «зеленої економіки» на платформі територій розміщення аграрного виробництва висвітлено у працях таких учених, як Р. Аміт, Ц. Зот [20], Л. Баас [21], К. Екерберг, Е. Мінер [24], С. Галштедт, Г. Броман, К.-Х. Роберт [25]. Науково-практичним аспектам трансформації аграрного виробництва на засадах «зеленої» економіки як платформи економічного зростання в майбутньому присвячені праці таких науковців як Е. Бланко та Дж. Раззак [22], Д. Д'амато та Дж. Корхонен [23], Дж. Харрис [26]. Проте, вони потребують поглибленого системного підходу до побудови інституційної бізнес-моделей аграрного виробництва на засадах «зеленої» економіки в постконфліктному періоді.

Формулювання цілей дослідження. Метою статі є обґрунтування інституційної бізнес-моделі «зеленої економіки» для трансформації аграрного виробництва в Україні на засадах екологізації та енергозахищеності.

Основні результати дослідження. Реалізація переважної більшості цілей із екологізації аграрного виробництва при розбудові ефективної господарської системи в контексті пізнання інституційного статусу «зеленої» економіки – це: всеохопна господарська екосистема, яка змодельована вартісно-опосередкованими відносинами на інституційній основі та здійснюється для забезпечення економічних і соціальних потреб; сфера застосування інновацій для формування конкурентоспроможності аграрного виробництва. У свою чергу розвиток економіки є навколишньому середовищі, що зумовлює процес постійних перетворень та змін для пошуку нових бізнес-моделей як найрезультативнішого способу взаємодії продуктивних сил та розвитку виробничих відносин. Відзначена взаємодія становить основу розуміння основ формування бізнес-моделей в економічному контексті [2].

Інституційна бізнес-модель змінюється залежно від функціональної типізації інновацій на основі їхнього взаємовпливу на господарські, ринкові, соціальні процеси [5]. Цим самим прямо вказується на інституціональну площину оцінки «правил гри», організацій та ефективності. Інституційна бізнес-модель має структурну конструкцію, яка в аграрному виробництві підтримується певної траєкторії розвитку «зеленої» економіки, яка у своєму складі містить

інститути й інституції зі сприяння «озеленення» господарської екосистеми у процесі здійснення ринкових трансакцій.

Одним із головних аспектів трансформації аграрного виробництва у напрямку переходу до «зеленої» економіки євроінтеграційна інституційна бізнес-модель, що ґрунтуються на чіткому упорядкуванні інституцій, які сприяють реалізації принципів демократичного (доброго, належного) врядування, що узгоджують інтереси суб'єктів господарювання, координують їх сумісну діяльність на шляху до досягнення задекларованих цілей, до ефективного використання сировинних ресурсів, оскільки це, по-перше, – сприяє збільшенню кількості робочих місць та зайнятості сільського населення, і, по-друге, – трансформувати процес виробництва до здешевлення екологічно безпечної продукції [3; 16].

Ефективність аграрного виробництва значною мірою сприяє підвищенню екологічнобезпечному використанню земельних ресурсів, створенню безпечної для життєдіяльності людини середовища та забезпеченню продовольчої безпеки держави [15]. Потреба в екологізації земель сільськогосподарського призначення уможливує [10]: запровадження загальнодержавних, регіональних і місцевих програм «зеленої» економіки з метою визначення цілей, завдань, джерел і обсягів фінансування, термінів і виконавців комплексу відповідних заходів; проведення системного моніторингу трансформації та стану охорони земельних ресурсів під впливом антропогенних навантажень; впровадження охорони земельних ресурсів від забруднення різними стоками, шкідливими речовинами та раціонального їх використання у аграрному виробництві; запровадження заходів на послаблення екодеструктивного впливу на довкілля при науково-обґрунтованому співвідношенні сільськогосподарських угідь (рілля, природні кормові угіддя, багаторічні насадження); налагодження механізму вилучення (викупу), надання у власність або користування (в оренду) земельних ділянок, за наявності кадастрової інформації певної сільської території.

Системний підхід до трансформації інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва з траєкторією до «зеленої» економіки обумовлює впровадження взаємодоповнюючих регулюючих інструментів, які є структурно-логічними складовими трансформаційного процесу господарської екосистеми із заходами екологізації та ефективного використання земель сільськогосподарського призначення. Концепція інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва з

траєкторією до «зеленої» економіки підкреслено цінність природного потенціалу, що генерує ресурсо- та енергозбереження сільських територій, попереджує про виникнення ризику руйнування господарської екосистеми (рис. 1). Детермінація регулятивних еколого-економічних критеріїв у поєднанні із законодавчим забезпеченням землекористування визначає обмежує діяльність суб'єктів аграрного виробництва та уособлює сучасну парадигму енергозбереження сільських територій з метою високопродуктивного використання земельних ресурсів на за-садах зведеного екологічного бюджету. Тобто, перехід стандартної бізнес-моделі аграрного виробництва на інноваційні методи «зеленої» економіки в Україні означатиме прискорення розвитку та економічне зростання суб'єктів аграрного бізнесу, а також забезпечення гарантій державної підтримки для відновлення й екологізації земель сільськогосподарського призначення в господарській екосистемі регіонів.

В умовах переходу інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва до «зеленої» економіки, виникає необхідність у трансформації земельного права в просторовому перерозподілі земель сільськогосподарського призначення під-контрольних місцевим органам самоуправління та сільським ОТГ де не існує обмежень на забруднення природного ландшафту та експлуатацію земель на по-вне виснаження.

Відповідно, при цьому виникає як економічна, так і екологічна криза з охорони і збереження природної продуктивності ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь. Окрім цього, у зв'язку з процесами вторинного ринку роз-поділу власності через переділ (зокрема, шляхом захоплення, приєднання, рейдерства тощо) земель, актуальність проблеми щодо раціонального використання та охорони природного ландшафту не тільки не зменшується, а, навпаки, іще більше зростає [17].

Наведене вище підтверджує висунуту А.М. Третьяком думку про те, що земля сільськогосподарського призначення є предметом інтересу усіх, без винятку, категорій населення й складним вузлом загальнонаціональних, групових та індивідуальних (приватних) взаємних претензій [18], узгоджуючи які ми зобов'язані враховувати той фактор, що земельні ділянки, перебуваючи у якості об'єкта нерухомого майна суб'єкта аграрного виробництва, є неоціненим природним ресурсом, який має бути обмежений правилами використання та охорони з метою його збереження для майбутнього виробничого процесу [14].

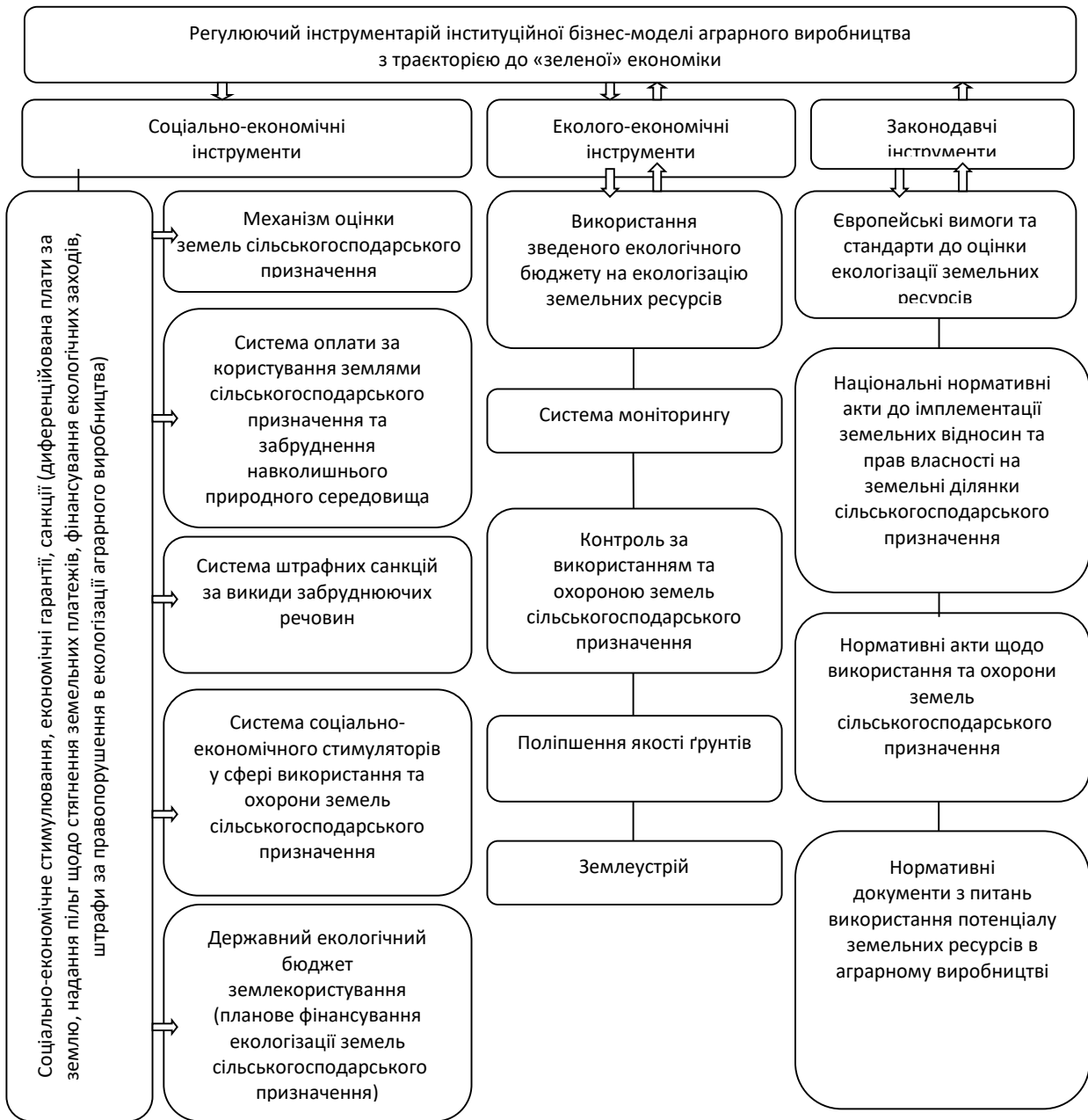

Рисунок 1 – Взаємозв'язок регулюючих інструментів інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва з траєкторією до «зеленої» економіки

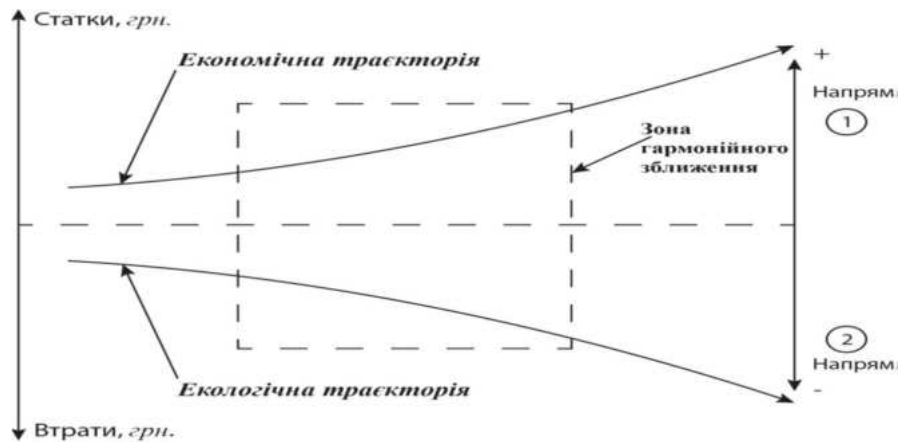
Джерело: удосконалено автором за даними [1; 7; 8]

Тому, наявна інституціональна затребуваність «зеленої» економіки щодо обмеження прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення в різних формах власності має забезпечити збалансований розвиток сталого земле-користування в аграрному виробництві через поєднання еколого-економічних факторів використання землі як поліфункціонального соціоприродного ресурсу [4]. У цій площині сільських ОТГ та товаровиробники агропродукції на теренах «зеленої» економіки не тільки не повинне бути віддалене від екології аграрного виробництва, вони мають взяти на себе виконання додаткової функції – відтворенням

природного ландшафту під час конфліктного (воєнного) періоду, соціально відповідальність за впровадження зелених інвестицій, формування нового ставлення до навколишнього природного середовища (рис. 2).

В межах реалізації бізнес-моделі «зеленої» економіки щодо ефективності використання потенціалу аграрного виробництва як функціонального генератора ресурсо- та енергозбереження сільських територій відзначимо, що формат обмежень абсолютних прав на земельні ділянки є об'єктивно детермінованим змістом самих прав і без урахування таких детермінант неможливо у

повному об'язі сформувати правовий режим привабливість для земле-володіння та земельних відносин між суб'єктами галузей землекористування. рослинництва та тваринництва, і, крім того, виявити їх

1. Фактори втрати економічної траєкторії	2. Фактори втрати екологічної траєкторії
<p>підвищення цін на ринку екологічної агропродукції; тінювий обіг екологічної агропродукції; економія на розмірах орендної плати; неповні обсяги сплати податків і зборів суб'єктів аграрного виробництва, розміщених на сільських територіях; законодавчі податкові преференції; пільгове довгострокове кредитування; обробіток незареєстрованих земель сільськогосподарського призначення на сільських територіях.</p>	<p>залишковий підхід до екологічних проблем землекористування; недосконалі заходи до контролю із використанням земель сільськогосподарського призначення; відсутність дієвих інститутів озеленення аграрного виробництва та обмежень на забруднення природного ландшафту; згортання державних програм озеленення забруднених територій під розміщення аграрного виробництва; порушення системи польових сівозмін; подрібнення масивів сільгоспугідь.</p>

Рисунок 2 – Економічні та екологічні втрати в інституційній бізнес-моделі аграрного виробництва з траєкторією до «зеленої» економіки під час конфліктного (воєнного) періоду

Джерело: побудовано автором за даними [6; 9; 11; 12]

Важливими при цьому є особливості «зеленої» економіки в бізнес-моделях аграрного виробництва, а саме: ефективне використання земельних ресурсів; збереження і збільшення природного капіталу; зменшення забруднення; низькі викиди вуглецю; захист від втрат біорізноманіття; загалом – спад антропогенно-го навантаження на біосередовище. Ці властивості відрізняються від нинішньої бізнес-моделі економічного розвитку аграрного виробництва, і тим паче в період воєнного стану в Україні, коли збитки аграрного сфери в 2022 р. становили більш як 137,8 млрд. дол. США. Сукупні фінансові потреби нашої держави на відбудову та відновлення економіки і зокрема аграрного виробництва перевищують 349 млрд. дол. США [19]. Планами післявоєнного відновлення України на період до 2032 р. передбачено виділення міжнародними донорами 750 млрд. дол. США загального фінансування (з них 20 млрд. дол. США – на відновлення біосередовища та сталого розвитку зеленої економіки в аграрному виробництві) на реалізацію п'ятнадцяти національних програм [13]. Таке відновлення

жодним чином не означає повернення структурних параметрів вітчизняного аграрного виробництва до довоєнного-го стану, а має за мету трансформацію господарської екосистеми, яка реалізовуватиме глибоку інтеграцію України до економічного простору у відповідності до вимог європейського зеленого курсу, що є запорукою виконання нашою державою Копенгагенських критеріїв набуття членства у ЄС.

Відтак, в постконфліктний (повоєнний) період Україна зможе відновити об'єкти землекористування за участі міжнародних партнерів та сформувати принципово нові структурні сегменти «зеленої» економіки, спонукаючи до використання потенціалу аграрного виробництва на умовах інноваційності, використовуючи регулюючі еколого-економічні інструменти, які забезпечать своєрідне «коло державної підтримки», здатної формувати передумови взаємовигідної співпраці. Державна підтримка суб'єктів аграрного виробництва на екологізацію земель сільськогосподарського виробництва, враховуючи скорегованість механізму дотацій та субсидування, а також державне

фінансування еко-інноваційних технологій буде відбуватись шляхом адресного розподілу бюджетних ресурсів, розширюючи форми і методи впливу на безпечне та високопродуктивне використання сільськогосподарських угідь, на охорону навколишнього природного середовища.

Гарантованість прозорого розподілу бюджетних ресурсів для побудови дієвої бізнес-моделі аграрного виробництва з траєкторією до «зеленої» економіки буде зобов'язувати інститути розвитку сільських територій враховувати інтеграції сільських ОТГ та впроваджувати програми державно-приватного партнерства для забезпечення просторової функціональності саме тих суб'єктів господарювання, які забезпечують якісні екологічні ознаки ґрунту при експлуатації земельних ділянок під сільськогосподарські культури, призупиняють інтенсивний процес деградації та підвищують їх рівень екологізації.

Висновки і перспективи. Таким чином, не дивлячись на те, що право власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення є найбільш повним речовим правом, воно не має забезпечувати його носію беззастережного панування.

Законодавчо урегульовані трансформаційні інструменти інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва на засадах «зеленої» економіки у відношенні до земель сільськогосподарського призначення в різних формах власності мають бути організовані таким чином, аби обмежити поведінку окремих господарюючих суб'єктів галузей рослинництва та тваринництва в межах системи землекористування та у траєкторії збереження і охорони сільськогосподарських угідь.

Перегляд програмно-цільового підходу до трансформації інституційної бізнес-моделі аграрного виробництва в Україні має всі підстави для створення зеленого курсу та покращення інноваційно-технологічних зрушень в сільських ОТГ, спрямованих на призупинення часових обмежень із нарощування ресурсів в аграрному виробництві. Це дозволить визначити період надання державних гарантів в безперервному періоді нарощування бюджетних ресурсів на основі ідентифікації ризику вкладання коштів у процедури відбору еко-інноваційних технологій, отримання очікуваного ефекту, без втрати зацікавленості суб'єктів господарювання у відтворенні земель сільськогосподарського призначення.

Література:

1. Андрійчук В. Г., Сас І. В. Методичні підходи до визначення меж землекористування в умовах загрози монополізації ринку оренди землі. *Економіка АПК*. 2017. № 8. С. 22-33.
2. Беспалько Р.І., Хрищук С.Ю. Проблемні питання оптимізації використання землекористувань. *Геодезія, картографія і аерофотознімання*. 2013. Вип. 78. С. 226-229.
3. Вишневецька О. М., Бобровська Н. В. Природно-ресурсна основа розвитку аграрного сектора: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Миколаїв: ФОП Швець В. Д., 2015. 180 с.
4. Головіна О. Л. Організаційно-правове забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. *Агросвіт*. 2012. № 14. С. 54-59.
5. Гронська М. В. Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення через призму організаційно-правового забезпечення. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2014. Вип. 149. С. 128-136.
6. Гулько О.Р. Оцінка еколого-економічної ефективності використання сільськогосподарських земель за матричним підходом. *Агросвіт*. 2014. № 9. С. 68-72.
7. Гуторов О.І. Оцінка земельних ресурсів та ефективності інвестицій: монографія. Харків: Харківський національний аграрний університет, 2006. 370 с.
8. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В. С. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. Київ: ЗАТ «ШЧ ЛАВА», 1999. 86 с.
9. Дацько Л. В., Майстренко М. І. Екологічні та економічні аспекти сталого землекористування для відтворення родючості ґрунтів. *Охорона родючості ґрунтів*. 2012. № 8. С. 24-40.
10. Державний земельний кадастр України. Київ: Державне агентство земельних ресурсів України. 2018. 117 с.
11. Добряк Д.С., Кузін Н.В. Еколого-економічне оцінювання процесів, що спричиняють деградацію земельних ресурсів. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 2. С. 105-113.
12. Добряк Д.С., Шкуратов О.І., Євсюков Т.О., Скляр Ю.Л. Наукові основи еколого-економічного вивчення земельних ресурсів. *Збалансоване природокористування*. 2018. № 3. С. 106-112.
13. Зелене повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». 2022. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf
14. Канаш О.П. Сучасне співвідношення екологічних і економічних проблем землекористування. *Землепорядний вісник*. 2010. № 5. С. 27-28.
15. Колодій П., Дуб Л. Теоретико-методологічні основи раціонального використання земельних ресурсів. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК*. 2015. № 22(2). С. 18-23.
16. Лапчинський В. В., Бойко О. Г. Оцінка стану земельно-ресурсного потенціалу Хмельниччини. Наукові доповіді НУБІП. 2011. № 6(28). URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2011_6/11lv.pdf
17. Лопатинський Ю.М. Трансформація інституту власності. *Збірник наукових праць. Економічні науки*. 2010. Вип. 6. С. 171-183.
18. Третяк А.М., Друк В.М. Наукові основи економіки землекористування та землепорядкування. Київ: ЦЗРУ, 2003. 337 с.

19. Україна: швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення. *Світовий Банк, Уряд України, Європейська Комісія*. 2022. 269 с. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-ocinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf.
20. Amit R., Zott C. Creating value through business model innovation. *MITSLOAN Management Review, Magazine*: Spring. 2012. URL: <https://sloanreview.mit.edu/article/creating-value-through-business-model-innovation/>
21. Baas L. Industrial symbiosis in the Rotterdam Harbour and Industry Complex: reflections on the interconnection of the techno-sphere with the social system. *Business Strategy and the Environment*. 2008. Vol. 17. pp. 330-340.
22. Blanco E., Razaque J. Natural Resources and the Green Economy: Redefining the Challenges for People. Leiden-Boston: Martinus Nijhoff Publishers. 2012. 272 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Natural_Resources_and_the_Green_Economy.html?id=y_TZNgmMz94C&redir_esc=y
23. D'Amato D., Korhonen J. Integrating the green economy, circular economy and bioeconomy in a strategic sustainability framework. *Ecological Economics*. 2021. Vol. 188. pp. 107143. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107143>.
24. Eckerberg K., Mineur E. The Use of Local Sustainability Indicators: case studies in two Swedish municipalities. *Local Environment*. 2003. Vol. 8(6). pp. 591-614.
25. Hallstedt S.I., Broman G.I., Robèrt K.-H. A method for sustainable product development based on a modular system of guiding questions. *Journal of Cleaner Production*. 2007. Vol. 15. pp. 1-11.
26. Harris J. Green Keynesianism: Beyond Standard Growth Paradigms. *GDAE Working Paper*. 2019. Vol. 13-02. URL: <https://www.bu.edu/eci/files/2019/06/13-02HarrisGreenKeynesianism.pdf>.

References:

1. Andriychuk, V. G., Sas, I. V. (2017). Methodical approaches to determining the boundaries of land use in the conditions of the threat of monopolization of the land lease market. *Economy of agro-industrial complex*, 8, 22-33. [in Ukraine]
2. Bepalko, R.I., Hryshchuk, S.Yu. (2013). Problematic issues of land use optimization. *Geodesy, cartography and aerial photography*, 78, 226-229. [in Ukraine]
3. Vyshnevskaya, O. M., Bobrovska, N. V. (2015). Natural resource basis of agricultural sector development: theoretical and practical aspects. Mykolaiv: FOP Shvets V.D. [in Ukraine]
4. Golovina, O. L. (2012). Organizational and legal provision of rational use of agricultural lands. *Agroworld*, 14, 54-59. [in Ukraine]
5. Gronska, M. V. (2014). Rational use of agricultural lands through the prism of organizational and legal support. *Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture*, 149, 128-136. [in Ukraine]
6. Gulko, O.R. (2014). Evaluation of the ecological and economic efficiency of agricultural land use according to the matrix approach. *AgroSvit*, 9, 68-72. [in Ukraine]
7. Gutorov, O.I. (2006). Evaluation of land resources and efficiency of investments: monograph. Kharkiv: Kharkiv National Agrarian University. [in Ukraine]
8. Danylyshyn, B.M., Doroguntsov, S.I., Mishchenko, V.S. (1999). Natural resource potential of sustainable development of Ukraine. Kyiv: CJSC "SHCH LAVA". [in Ukraine]
9. Datsko, L. V., Maistrenko, M. I. (2012). Ecological and economic aspects of sustainable land use for reproduction of soil fertility. *Protection of soil fertility*, 8, 24-40. [in Ukraine]
10. State Land Cadastre of Ukraine. (2018). Kyiv: State Agency of Land Resources of Ukraine. [in Ukraine]
11. Dobryak, D.S., Kuzin, N.V. (2016). Environmental and economic assessment of processes causing degradation of land resources. *Balanced nature management*, 2, 105-113. [in Ukraine]
12. Dobryak, D.S., Shkuratov, O.I., Yevsyukov, T.O., Sklyar, Yu.L. (2018). Scientific foundations of ecological and economic study of land resources. *Balanced nature management*, 3, 106-112. [in Ukraine]
13. Green post-war reconstruction of Ukraine: vision and models. (2022). Analytical note. "Resource-analytical center "Society and environment". URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf [in Ukraine]
14. Kanash, O.P. (2010). Modern ratio of ecological and economic problems of land use. *Land Management Herald*, 5, 27-28. [in Ukraine]
15. Kolodiy, P., Dub, L. (2015). Theoretical and methodological foundations of the rational use of land resources. *Bulletin of the Lviv National Agrarian University. Series: Economy of agro-industrial complex*, 22(2), 18-23. [in Ukraine]
16. Lapchynskiy, V.V., Boyko, O.G. (2011). Assessment of the state of the land-resource potential of Khmelnych region. *Scientific reports of NUBIP*, 6(28). URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2011_6/11lv.pdf[in Ukraine]
17. Lopatynskiy, Yu.M. (2010). Transformation of the institution of property. *Collection of scientific works. Economic sciences*, 6, 171-183. [in Ukraine]
18. Tretyak, A.M., Drugak, V.M. (2003). Scientific foundations of land use economics and land management. Kyiv: CIAU. [in Ukraine]
19. Ukraine: rapid assessment of damage and recovery needs. (2022). World Bank, Government of Ukraine, European Commission. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-ocinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf. [in Ukraine]
20. Amit, R., Zott, C. (2012). Creating value through business model innovation. *MITSLOAN Management Review, Magazine*: Spring. URL: <https://sloanreview.mit.edu/article/creating-value-through-business-model-innovation/>
21. Baas, L. (2008). Industrial symbiosis in the Rotterdam Harbour and Industry Complex: reflections on the interconnection of the techno-sphere with the social system. *Business Strategy and the Environment*, 17, 330-340.
22. Blanco, E., Razaque, J. (2012). Natural Resources and the Green Economy: Redefining the Challenges for People. Leiden-Boston: Martinus Nijhoff Publishers. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Natural_Resources_and_the_Green_Economy.html?id=y_TZNgmMz94C&redir_esc=y
23. D'Amato, D., Korhonen, J. (2021). Integrating the green economy, circular economy and bioeconomy in a strategic sustainability framework. *Ecological Economics*, 188, 107143. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107143>.

24. Eckerberg, K., Mineur, E. (2003). The Use of Local Sustainability Indicators: case studies in two Swedish municipalities. *Local Environment*, 8(6), 591-614.
25. Hallstedt, S.I., Broman, G. I., Robèrt, K.-H. (2007). A method for sustainable product development based on a modular system of guiding questions. *Journal of Cleaner Production*, 15, 1-11.
26. Harris, J. (2019). Green Keynesianism: Beyond Standard Growth Paradigms. *GDAE Working Paper*, 13-02. URL: <https://www.bu.edu/eci/files/2019/06/13-02HarrisGreenKeynesianism.pdf>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License